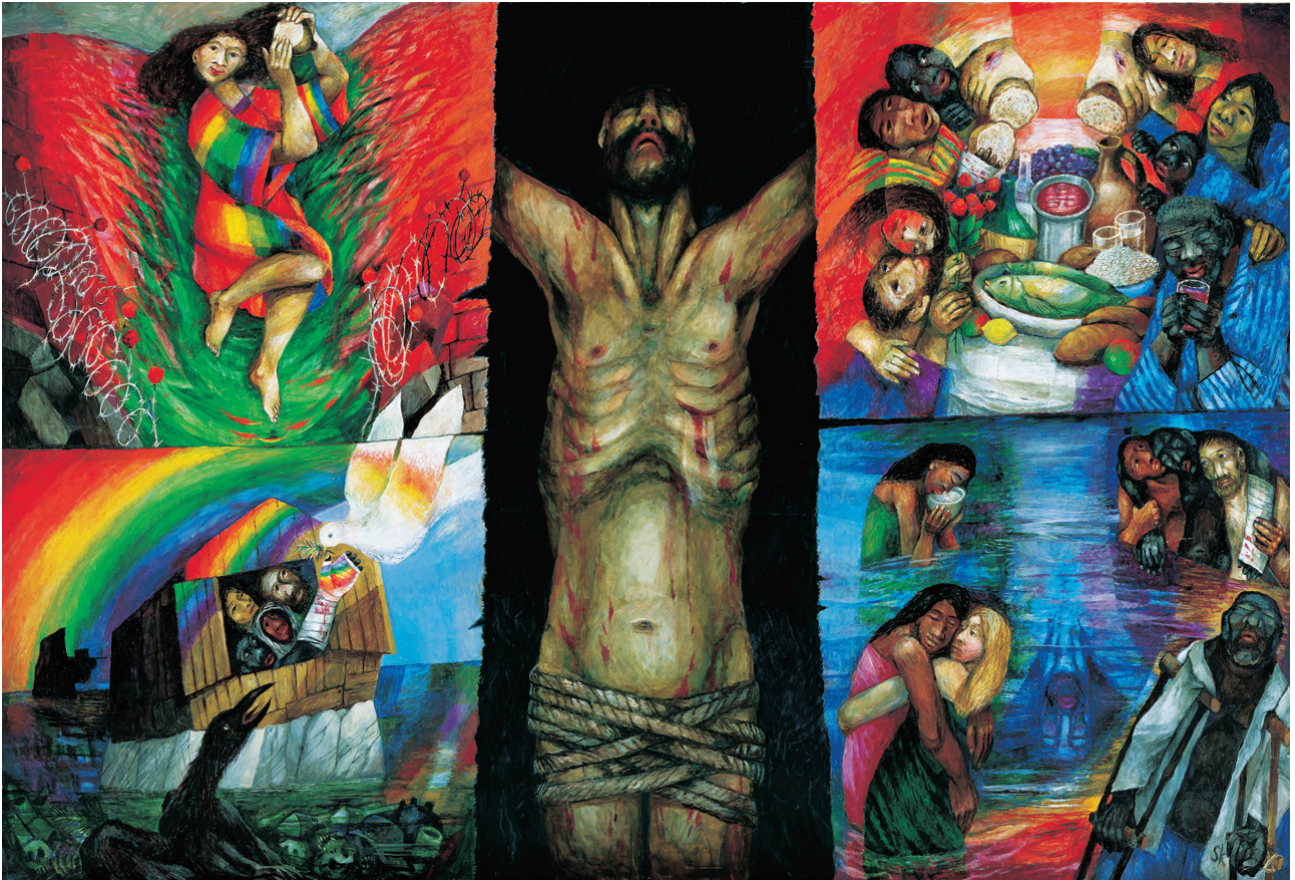

1996

Toekomst dromen

Duitsland

Thema

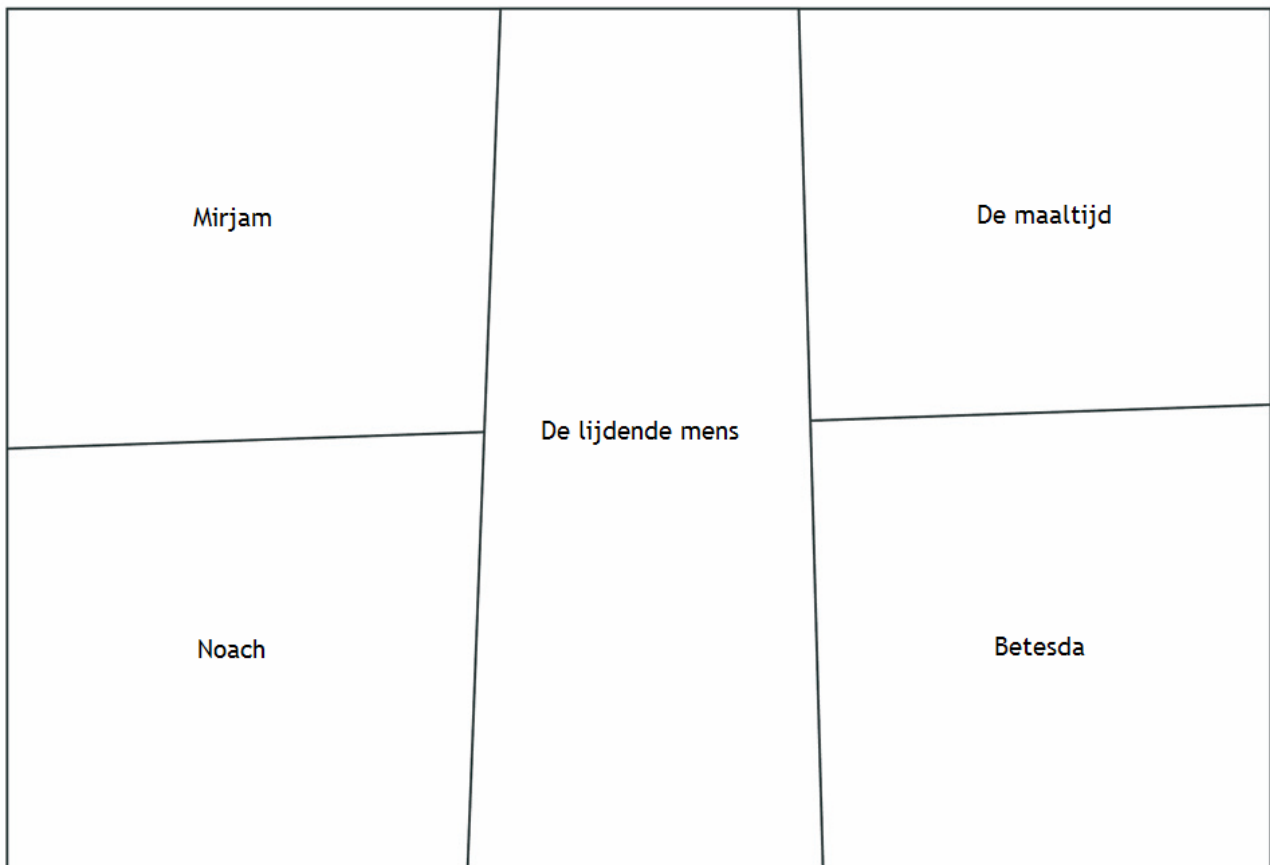
Het hongerdoek **Toekomst dromen -de hoop van de uitgesloten-**
wil de missie van Misereor en Vastenactie,
om te delen en om anders te gaan leven,
voor het voetlicht brengen.

In de vorm van een drieluik,
zien we Christus in het midden
als het prototype van de lijdende en gekwelde mens.
Op de beide zijpanelen ontdekken we
beelden van hoop en leven uit het eerste en tweede testament.

De bereikbaarheid van de eerste levensbehoeften voor iedereen
behoort tot de fundamentele mensenrechten:
recht op voedsel, zuiver drinkwater,
goede huisvesting, gezondheid, educatie en werk.

Als christenen hebben we de opdracht daaraan mee te werken:
de droom van Christus helpen waarmaken.

Overzicht hongerdoek

Kijkrichting

Het kleurige en multiculturele doek is als drieluik geschilderd.
De figuur in het midden staat,
alsof hij de beide zijpanelen van elkaar scheurt.

Het doek kan zo gevouwen worden,
dat alleen de vier afbeeldingen aan de zijkanten nog te zien zijn.

Het oorspronkelijk verhullende karakter
van hongerdoeken is hier herkenbaar.

Als het voorhangsel *-het gordijn-* wordt geopend,
geeft de kunstenaar door de lijdende figuur
een hele nieuwe dimensie aan de betekenis van lijden in deze wereld.

De kleuren, het water en de regenboog verbinden alle taferelen.

Verder kijken

Noach (Gen. 6-9)

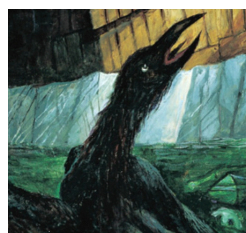
We zien de ark van Noach -*troost, rust*-
midden in een dodelijke zee.
Ze worden bedreigd door de zondvloed. (Gen. 6-9)

Een zinkende tanker verliest zijn giftige vracht
en verandert kostbaar water
in een bron van verderf en ondergang.

Symbolen van de vernietiging en de vervuiling
van de wereldzeeën drijven op de golven van het 'zeeriool':
pantseruisten, doodskoppen,
opengetrokken conservenblikjes, visgraten, mijnen.

Een met olie besmeurde vogel houdt zijn kop nog net boven water
en stoot nog een laatste doodskreet uit.

Een verwijzing naar de doodskreet van Jezus aan het kruis.

Er loopt een diagonale lijn van deze vogel naar de witte vredesduif rechtsboven.

De ark lijkt meer op een krakkemikkig bouwsel uit een sloppenwijk
dan op een zeewaardige reddingsboot.

Uit het raam loert niet alleen Noach -*bovenaan*-,

maar loeren ook vertegenwoordigers van de wereldbevolking:
een Chinees, een Arabier, een Afrikaan met zijn hand in het verband.
Mensen die we zo vaak buitensluiten, omdat ze vreemd voor ons zijn.

De gewonde hand van de Afrikaan reikt naar de duif.
Ze verwachten de grote witte duif,
die een olijftwijgje in de snavel draagt.

Een machtige regenboog bedekt de hemel.
De regenboog die God in de wolken heeft gezet,
vormt een waarschuwing voor de mensen en is tegelijk een teken van hoop.

Mensen die de aarde als woonplaats voor mens en dier bedreigen,
leven niet naar Gods bedoelingen met de mens.

Het motief van de ark verwijst naar de belofte van God,
dat zijn droom ooit zal worden gerealiseerd.
De mens kan doorgaan met het vernietigen van de aarde,
maar God zal de aarde niet vernietigen.

De ark, ons wereldhuis, komt tot rust op de rotsen:
daar ligt het fundament om te overleven.
In het Oude Testament zijn rotsen beelden van God.

Mirjam (Ex. 14,26-31; Ex. 15,19-21)

De profetes Mirjam, zuster van Aäron en Mozes,
danst en slaat op haar pauk.
Haar haren wapperen, haar hele lijf is in beweging.
Ze draagt een kleeid in de kleuren van de regenboog.

Ze danst tussen een roodgroene vloed,
die het pad van bevrijding voor haar opent.

Door de geweldige watermassa
storten de muren van het slavenhuis in

en het prikkeldraad breekt af: de bevrijding is een feit.

Tussen het prikkeldraad bloeien al rode rozen.

God heeft het wenen van zijn volk gehoord
en het uit de slavernij weggevoerd. (Ex. 20,2)

De schilder maakt een vrouw, de profetes Mirjam, tot kroongetuige van het bevrijde Israël. Het volk van Israël ging gebukt onder het juk van de farao. Het was tot slavernij gebracht. De overmacht van de Egyptenaren leek te groot. Menselijk verzet leek geen enkele kans van slagen te hebben; tot Mozes met ondersteuning van God zijn volk kon wegvoeren uit de slavernij. De dodelijke dreigende zee opent zich en biedt een pad naar bevrijding. Voor Israël had het woord zee -majem- vaak een negatieve betekenis.

Mirjam, een vrouw, verkondigt deze gebeurtenis in een hymne, een lofzang op God: *‘Zingt de heer een lied, want Hij is hoogverheven. Paard en wagen wierp hij in zee.’*

(Ex. 15,1-21) Deze vrouw heeft als eerste begrepen wat hier midden in de zee gebeurd is. En ze wil het weten ook: door haar dynamische uitstraling probeert ze mensen mee te krijgen en enthousiast te maken. Ze is moedig en begeistert. Een vrouw, zoals kerk en wereld die broodnodig hebben.

De naam Mirjam betekent ‘bitter’. Ooit stond zij met haar moeder aan de ene kant van de Nijl, terwijl Mozes wegdreef in zijn mandje van riet. In het Hebreeuws is het woord voor de ark van Noach en het rieten mandje van Mozes hetzelfde. Nu heeft Mirjam de andere kant van de Nijl bereikt.

Opvallend is dat haar loflied een lied van een vrouw is: vrouwen gaan voor in het bevrijdend handelen van God.
-Zie ook het lied van Debora en Jaël in Rechters 5-

Daarom legt Lucas ook Maria het magnificat in de mond (Lc. 1,46-55). In de Joodse Midrasj traditie wordt verteld, dat Mozes Mirjam aanspoorde om niet te gaan zingen, maar snel door te lopen. Want bij de Rietzee -Rode Zee of Schelfzee- waren veel mensen omgekomen, ook al waren het vijanden van Israël.

Rechts onderaan zijn de witte punten te zien van de vredesduif: een teken dat God Israël heeft gered.

De maaltijd (Jes. 25,6-8; Mc. 2,13-17; Lc. 5,27-32; Gal. 2,11-16)

We zien een overvloedig gedekte tafel vol met rijke gaven: een volle schaal met rijst, twee vissen, druiven, wijn- en waterflessen, appels, citroenen, broden en een kan vol wijn.

Rond de tafel zitten vertegenwoordigers uit alle werelddelen.

Linksboven een Afrikaanse jongen en een boer uit de Andes
-in de kleuren van de regenboog-:
ze hebben net een stuk brood ontvangen.

Beiden schijnen zich met open mond te verbazen.
Ze kijken naar boven omdat zij vandaar hulp verwachten.
Zij staan voor de inheemse volkeren
die steeds weer uitgesloten worden.

Links vooraan een liefdeskoppel: teder in elkaars armen.

Hij geeft zijn geliefde een boeket rozen.

De roos is een teken van zorg en liefde, die een mens net zo slecht kan missen als brood.

Denk in dit verband ook aan Elisabeth van Thüringen, die brood voor de armen onder haar mantel verstopte. Toen ze het van de soldaten moest laten zien, was het brood veranderd in rozen. Als de wereld sterft, dan is dat niet door de honger, maar door het gebrek aan liefde voor elkaar.

Aan de rechterkant zien we een vrouw
die haar hoofd tegen de gewonde hand met brood legt:
zij verlangt naar warmte, respect en liefde,
om te ontvangen en te geven.
Dit is Maria Magdalena.

Naast haar een Aziatische vrouw; voor haar een kleine zwarte jongen,
die nauwelijks boven de tafel kan uitkijken; vooraan een oude Afrikaan.
De vrouw beschermt het jongetje en de oudere man.

Samen met het kind kijkt deze vrouw - met ontelbare naamloze moeders en kinderen - omhoog naar iemand, die brood uitdeelt en daarmee de lijfelijke en geestelijke honger kan stillen. Haar linkerhand legt deze vrouw op de schouders van de Afrikaan, die lange tijd honger en ontbering moest verduren en nu in volle overgave een vol glas naar de mond brengt: kostbare wijn en 'kelk van heil' tegelijk.

Dit gezelschap aan tafel is uitgenodigd door degene die het brood breekt.
Zijn gezicht weerspiegelt in de beker en is zo een teken van Gods aanwezigheid in deze tafelgemeenschap. Jezus eet en drinkt met tollenaars en zondaars: niet binnen het gesloten kringetje van gelijkgestemden, maar binnen de naar alle kanten openstaande kring. Niet de cultische maaltijd in de kerk, maar de feestelijk gedekte tafel voor een feestmaal vormen het centrale symbool van het visioen van het Rijk Gods.

De sfeer aan tafel is goed.

Niemand wordt van deze tafel uitgesloten;

de armen en verschoppelingen zijn als eerste welkom. (Mc. 2,13-17; Lc. 15,2)

Het gezicht van de liefde van Jezus weerspiegelt in de kelk; zijn doorboorde handen delen het brood uit. Deze liefde tot het uiterste zou aanstekelijk moeten werken, zoals in het verhaal van de jongen die zijn vijf broden en twee vissen weggaf (Joh. 6,5-14).

Hij gaf duizenden te eten. Het is alsof de Verrezenen van kunstenaar Köder ons aan deze scène wil herinneren: *'Geef hen te eten'*. (Mc. 6,37)

Deze maaltijdsce ne geeft aan hoe onze sociale verhoudingen zouden moeten zijn.

Ook hier vind je weer de kleuren van de regenboog.

Deze maaltijdsce ne verwijst naar het verlangen van iedereen om mensen van verschillende culturen als gelijken aan één tafel samen te brengen.

Betesda (Joh. 5,1-18; Joh.15,1-17; Joh. 7,15-24)

Rechts boven staat een groep van drie mannen.

Twee daarvan dragen en ondersteunen een gewonde zwarte mens.

Links vooraan helpt een blonde vrouw een kleurlinge.

Daarachter drinkt een vrouw water.

Alle figuren staan tot hun middel in het water.

In het water weerspiegelen de kleuren van de regenboog en het gezicht van de lijdende figuur midden op het hongerdoek, alsof ze in het water zijn gedompeld.

Jezus lijkt als het ware ondergedoken te zijn in het water.

De schilder herneemt hier het wonder van Betesda.

De lamme blinde uit dat verhaal staat rechts vooraan als een grote Afrikaan.

Hij wordt nog door niemand geholpen.

Hij heeft niemand en hij staat alleen in het leven.

Zijn situatie lijkt uitzichtloos. Al 38 jaar wacht hij tevergeefs.

Pas als Jezus hem geneest, weet hij dat er iemand naar hem omziet.

Jezus roept hem toe: *'Sta op, pak je bed op en loop.'*

'Neem je ziekte, je leven in eigen hand. Je kunt het!'

De lamme gelooft in Jezus, gelooft in zichzelf, in het leven.

Hij staat middenin de regenboog.

Hij ziet: *'Ik heb een mens gevonden. Ik heb God ontmoet. Mijn leven heeft weer zin'*.

Zoals deze lamme blinde zijn er tegenwoordig nog miljoenen: mensen die wachten op hulp, op een mens die naar hen omziet.

Het verhaal van de vijver van Betesda gaat als volgt: telkens als het water beweegt, haasten zieken en kreupelen zich om snel in het water te komen.

Want wie er het eerste in is, wordt genezen van zijn kwalen.

De genezing van de lamme in de vijver van Betesda op de sabbat, zette kwaad bloed bij de Joodse autoriteiten. Ze gingen Jezus vervolgen. Jezus duikt dus onder in het water: niet om zich te verbergen, maar om als levend water te zijn voor de kreupelen, lammen en de hopelosen. Zo werd Jezus een bron van hoop voor alle kwetsbare mensen.

De kracht van het levend water zien we terug in het handelen van de mensen in dit tafereel: de twee mensen rechtsboven die een derde ondersteunen; de twee vrouwen linksonder. Zij ondersteunen uitgeputte en gewonde mensen.

Dit soort wonderen - mensen die anderen helpen - zijn voor de kunstenaar belangrijker dan spectaculaire wonderdaden.

De naam Betesda betekent plaats van barmhartigheid.
Het Nederlandse woord barmhartig komt van het woord baarmoeder.
Barmhartigheid in het Hebreeuws kan betekenen:
rahamin -*baarmoeder*- of chesed -*trouw, genegenheid*-.
Betseda, beth chesed, is dan huis van genegenheid.
We zijn in Christus tot nieuw leven gedoopt. (Rom. 6,1-14)

De lijdende mens (Joh. 19,1-5; Joh. 19,28-37; Jes. 53,1-12)

 Met het scheuren van het voorhang is er een nieuwe tijd aangebroken: een nieuwe hemel en een nieuwe aarde kwamen in het verschiet. De toegang tot God staat voor allen open. God is niet alleen te vinden binnen de grenzen van de tempel. God heeft in Jezus de tempelmuren opgeblazen en God daarmee midden in het leven geplaatst.

- 7 -

Deze lijdende mens laat ons de ware omvang en impact zien
van het menselijk lijden in deze wereld.

Pilatus brengt de gemartelde Jezus voor het volk en zegt: **‘Ecce homo’**,
kijk: hier is de mens (Joh. 19,5).

In lijdende en uitgestoten mensen zien Christenen de lijdende zoon van God.
Bij Jesaja wordt dit lijden van de zoon van God in een perspectief van hoop gezet:
*‘Hij heeft onze ziekte gedragen en onze pijn op zich genomen. Omwille van ons heil
heeft Hij geleden; door zijn wonden hebben wij geheeld’.* (Jes. 53,4-5)

In deze voorstelling van de lijdende Christus
wordt het lijden van alle mensen van alle tijden dramatisch verbeeld.

De schreeuw die van dit doek spettert,
is niet meer verstomd sinds de kruisiging van Jezus.

Want waar mensen dorsten naar aandacht, vrede
en gerechtigheid, naar vrijheid en liefde, is de gekruisigde van Golgotha in de buurt.

*‘Ik was dorstig en jullie hebben mij te drinken gegeven.
Wat jullie voor één van mijn geringste broeders of zusters hebben gedaan,
dat hebben jullie voor mij gedaan’.* (Mat. 25,35 en 40)

De kunstenaar

Sieger Köder werd op 3 januari 1925 in Wasseraltingen geboren.

Na zijn eindexamen werd hij tewerkgesteld bij de arbeidsdienst. Hij diende in het leger en zat in een Amerikaans krijgsgevangenkamp.

Van 1946 tot 1947 studeerde hij aan de Hogere Vakschool voor Edelmetalen in Gmünd.

Van 1947 tot 1951 studeerde hij aan de kunstacademie in Stuttgart.

Na twee jaar anglistiek gestudeerd te hebben werd hij docent kunst -*tekenen en kunstgeschiedenis*- aan het Schubart Gymnasium in Aalen tot 1965.

Daarna ging hij filosofie, klassieke talen en theologie studeren in Tübingen en München.

In 1971 werd hij priester gewijd.

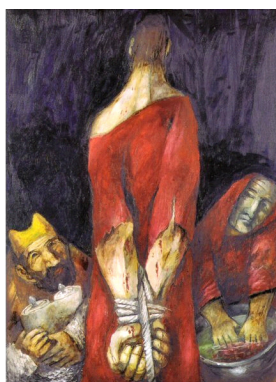
Tot 1975 was hij pastoor in St. Suso, Ulm.

Vanaf 1975 tot 1995 was hij pastoor van de parochie Hohenberg en Rosenberg; sinds juni 1995 is hij met pensioen in Ellwangen/Jagst.

Köder staat bekend om zijn schilderijen van bijbelse taferelen.

'Dit is Mijn Lichaam'

Twee komen water

Sinds 1953 hangen zijn werken in verschillende Duitse kerken.

Hij kreeg van Misereor het verzoek om een hongerdoek te schilderen rond de vraag: 'Welke hoop is er voor de verworpenen?'

Rond het centrale beeld van de 'Man van Smarten' heeft hij deze hoop van de buitengeslotenen verbeeld.

Op de vraag waarom hij de lijdende Christus zo overheersend heeft afgebeeld, antwoordde Köder: '*Om het alomtegenwoordige lijden van miljoenen mensen in onze wereld te laten zien; hun lijden is dramatisch*'.

Köder gaat het dus niet om de dramatiek van Jezus aan het kruis, maar om de dramatiek van het huidige lijden van mensen.

Nog enkele van zijn vele werken:

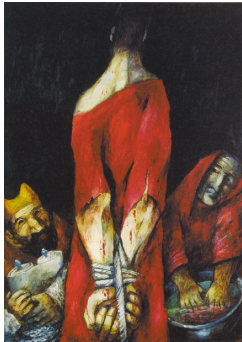
Tegen het vergeten - Sieger Köder schildert voor de slachtoffers van de Tsunami - 2005

Hij wil met zijn schilderij 'De eerste straal' tot uitdrukking brengen,
dat op iedere nacht weer een dag volgt.

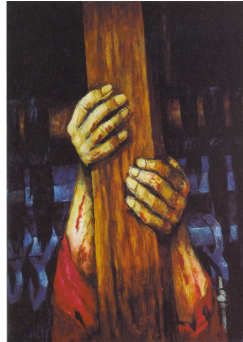
*'Juist met de blik op de tsunami catastrofe symboliseert 'de eerste straal' hoop.
De mensen in de crisisgebieden mogen er op hopen,
dat na de vernietigende vloedgolf nieuw leven ontstaat
en dat zij ten volle voor dat leven zullen zorgen'.*

De opbrengst van de veiling van dit schilderij was voor de slachtoffers van de tsunami.

Kruisweg bij het doek

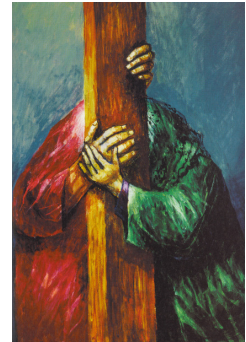
I. Gebonden

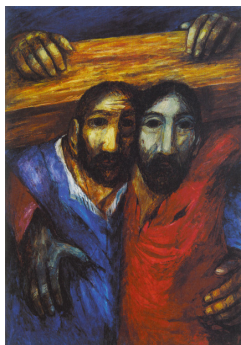
II. De balk omvat

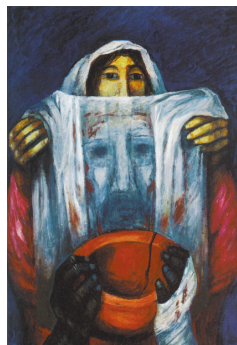
III. Neerdrukkende last

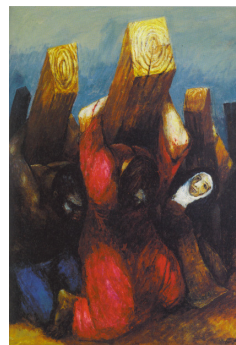
IV. Gedeelde smart
(Maria)

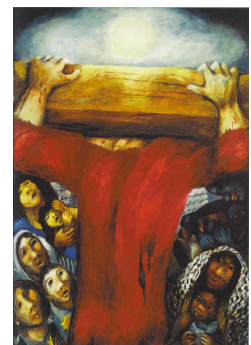
V. Een vreemde helpt
(Simon van Cyrene)

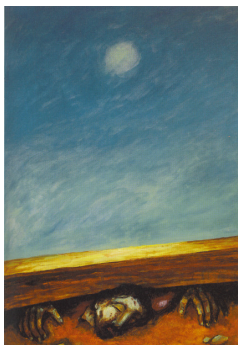
VI. Dienst van liefde
(Veronica)

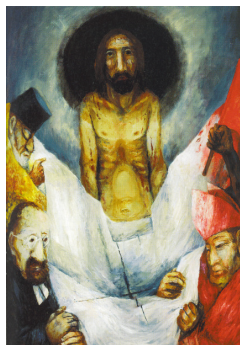
VII. Hij valt met velen

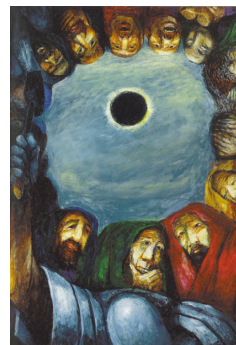
VIII. Wenen
en weeklagen

IX. Val ter aarde

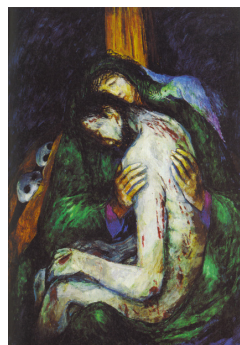
X. Van eenheid beroofd

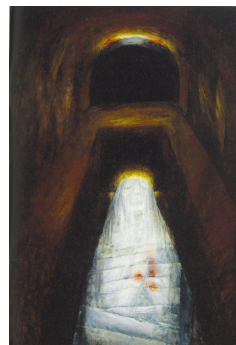
XI. Vastgenageld,
de laatste blik

XII. Jezus sterft
buiten

XIII. Op de schoot

XIV. Als een graankorrel
van moeder

Meditatietekst

Samen delen

Alleen de rijst
die we samen delen,
voedt.

Alleen het water
dat we samen drinken,
lest onze dorst.

Alleen de strijd
die we samen voeren,
brengt bevrijding.

Alleen de kleren
die we samen delen,
maken mooi.

Alleen de woorden
die we samen vinden,
zijn verstaanbaar.

Alleen de weg
die we samen gaan,
heeft een doel.

Alleen het doel
dat we samen stellen,
is bereikbaar.

Alleen de vrede
die we samen maken,
wordt wereldwijd.